

Eesti Arst 100

Urmas Siigur – Eesti Arst

Ajakiri Eesti Arst on jõudnud märkimisväärselt tähtpäevani – esmanumbri ilmumisest on möödunud sajand. Esimene number kannab daatumit jaanuar 1922, ometi jõudis see lugejateni juba varem – esimese Eesti arstidekongressi avamise päeval 2. detsembril 1921.

Eesti Arst ei tekkinud tühjale kohale. Esmanumbri eessõnas meenutas eelkäijaid Tartu Ülikooli rektor Henrik Koppel: „... hulk aastaid on esimese eestikeelse arstlike ajakirja ilmumisest saadik juba ajamerde läinud. See ajakiri hakkas ilmuma aastal 1766, selle väljaandjaks oli Põltsamaa arst Dr. Peter Ernst Wilde. Ajakiri kandis pealkirja: „Lühhikesse õppetusse, mis sees monned head rohhud ning nouud teada antakse, nii hästi innimeste, kui ka weiste haigusse ning wiggaduste wasto“.

„Järgmiseks katseks eestikeelse arstlike ajakirja väljaandmises tuleb Dr. Kreutzwaldi poolt 1848 väljaantavat „Maailm ja mõnda, mis seal sees on“ lugeda. Osa sellest ajakirjast oli arstliste kirjatükkide jaoks määratud“. Seda ajakirja jagus küll vaid viieks numbriks.

Läks mööda enam kui 30 aastat, enne kui jälle katset tehti „midagi arstlike ajakirja sarnast eestikeeles väljaandma hakata“. Dr Peeter Hellat hakkas 1894. aastal teatava vaheaja järel ilmuvate vihkude kujul oma „Tervise õpetust“ välja andma, ülesandeks „kõige pealt arusaamist selle kohta tõsta, missugused tervise alused on ja mislābi tervist, ihu ning vaimujõudu võib kindlustada ja vastupidavaks teha.“ Paraku polnud ka sellele ajakirjale pikka iga antud.

Järgmine väljaanne, mis aastakümneid vastu pidas, oli 1904. aastal H. Koppeli asutatud Tervis, eesmärkideks „1) rahva tutvustamine üleüldiste arstiteaduse põhjus-õpetustega; 2) tervishoiu tähtsuse seletamine ja tarviliku teadmiste laialilaotamine tervishoiu küsimustes; 3) loomahaigused; 4) rahvaarstimise viisidest ja rohitsemisest; 5) arstiteaduslike keele täiendamine“.

Nii Tervis kui talle eelnenud olid rahvaalgustuslikud tervishoiuajakirjad selle mõiste parimas tähenduses. Eesti iseseis-

vumine, üldine püüd rahvuskeelse teaduse arendamiseks ja noore eesti arstkonna aktiivsus ning erialane organiseerumine viisid mõttele asutada Eesti arstide teadusajakiri. Esimest korda arutati seda 1918. aasta novembris Põhja-Balti Arstideseltsis, kuid olusid ei peetud veel küpseks.

Alates 1920. aastast võttis ajakirja asutamise vedada Tartu Eesti Arstide Selts, kes tegi 1921. aasta jaanuaris vastava ettepaneku ka Eesti Arstideseltside Liidule. Liit arutaski 28. mail arstiteadusliku ajakirja väljaandmist ning valis korraldava komisjoni liikmeteks prof Aleksdander Rammuli, prof Ludvig Puusepa ja dots Siegfried Talviku, ja neist sai ka ajakirja esimene ajutine toimetuse. Pärast arutlusi nimevariantide üle (Eesti Arst, Arst, Arstiteadus, Tervis, Arstiteaduseline Kuukiri) 19. oktoobri Tartu Eesti Arstide Seltsi üldkoosolekul otsustati seltsi sama aasta 2. novembri koosolekul nimetuse Eesti Arst kasuks. Nimeettepaneku oli teinud prof L. Puusepp (1) ja esimene Eesti Arst jõudis I Eesti arstidekongressi delegaatideni avapäeval.

Esmanumbri avas ajutise toimetuse pöördumine Eesti Arsti ilmumise puhul, kajastades tänapäevases kõnepruugis ajakirja missiooni, visiooni ja väärtusi. Pöördumine on muutmata kujul avaldatud ka käesolevas Eesti Arsti numbris.

Prof Henrik Koppel lisas eessõnas: „Eesti Arst läheb oma aja nõuetele vastavalt kõikidest oma eelkäijatest sellepoolest põhjalikult lahku, et ta täies mõttes teaduslik ajakiri tahab olla. Saab see tal võimalik olema sisu poolest ja keele poolest? Ma arvan, kahtlemata.“ „Astu siis oma teele „Eesti Arst“, ole ühendajaks meie arstiteaduse põllul töötajate vahel, anna neile äratust, mõju kaasa arstiteaduse edenemisele; olgu su tee tasasem, su iga pikem, kui su eelkäijatel.“ Sada aastat on veenvalt kinnitanud, et professori usul oli alust ja Eesti Arst on oma teed ausalt ja hästi käinud.

KIRJANDUS

1. Kutsar K. Eesti Arst 1922...1940. Eesti Arst 1989;1:5–16.

Urmas Siigur